

Av Ingunn Aagedal Schinstad

Publisert:08. desember 2020, kl. 18:06

Johanne Sørby fra Brøttum forsker på hvordan man kan legge til rette for at ku og kalv skal kunne være sammen de første ukene etter fødselen.
– Det er rørende å se hvor mye de koser seg sammen, sier hun.

BRØTNING: Johanne Sørby (29).

(GD): Det rantes hjertelig i fjøset på Senter husdyrforsk på Ås i Akershus for tiden. En liten kalv remjer fra et område av løsdriftslokalet. Moren svarer på ku-vis, fritt oversatt, noe sånt som «ja, jeg er her vennen min, og vi treffes snart!».

Ku og kalv sammen

Utvalgte storfe på Ås er med på et forskningsprosjekt med tittelen Succeed. Prosjektet går i hovedsak ut på å se på funksjonelle løsninger for at ku og kalv kan være sammen deler av tiden de første fire til åtte ukene av kalvens liv.

Senter husdyrforsk ligger under Norges miljø- og biovitenskapelige universitet. Målet med prosjektet er å utvikle funksjonelle, tekniske løsninger som tillater kontakt mellom ku og kalv i løsdriftsfjøs med melkerobot eller melkestall. Forskerne skal blant annet undersøke hvordan samarbeiding mellom ku og kalv, og diing, påvirker atferd, helse, velferd og produksjon. Økonomiske konsekvenser og synspunkter fra aktørene i verdikjeden for meieriprodukter, vil bli kartlagt for å få kjennskap til nåværende og framtidige hindringer og muligheter (se også faktaboks).

NYE OPPGAVER: Johanne Sørby har jobbet som praktiserende veterinær på Biri og Vingrom. - Men nå er jeg ansatt i hundre prosent stilling på Ås, så jeg jobber bare som dyrlege innimellom, sier hun.

– Ser utrolig tilfredse ut

Veterinær Johanne Sørby (29) fra Brøttum i Ringsaker, er doktorgradsstipendiat på prosjektet. Hun er ikke i tvil om at både kuer og kalver er svært fornøyde med å være forskningsobjekter i dette prosjektet.

– Det er vanskelig å skille mellom dyrs instinkter og følelser, men de ser utrolig tilfredse ut. Kua leker med kalven sin, smådytter på ungen sin og løper etter den. Og det er mye sleiking. Det er en kjærlighetserklæring mellom mor og barn, sier Sørby.

Hun har tidligere jobbet som dyrlege på Biri og Vingrom, men nå blir det bare en sjelden gang, for hun er ansatt i hundre prosent stilling på Ås.

Møtes i fellessone

I forsøksfjøset skal to sett med åtte ku- og kalvepar få gå delvis sammen i fire uker. To andre ku- og kalvepar i skal gå delvis sammen i åtte. Dyrene får møtes i en fellessone i fjøset deler av døgnet.

– Den gjengen vi driver på med nå er på uke seks, og denne uka får de bare tilgang til hverandre i seks timer i løpet av dagen. Det første døgnet er det en del stress, men så roer det seg. De merker det, men finner seg i det ganske fort, sier Sørby.

FAVORITT: - Kuer er mitt favorittdyr, sier veterinær Johanne Sørby. Foto: Privat

Fakta om ku/kalv prosjektet «Succeed»

Forkortelsen står for Sustainable systems with cow-calf-contact for higher welfare in dairy production

Et samarbeidsprosjekt mellom Veterinærinstituttet, Tine, Felleskjøpet Agri, NORSØK, Ruralis, NIBIO, NMBU, melkerobotprodusenten DeLaval, Geno, Nofence, Norgesfôr samt tre utenlandske partnere

Prosjektet er finansiert gjennom Norges forskningsråd og Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri (prosjekt nummer 310728)

«Succeed» er også et engelsk ord som kan oversettes med det norske begrepet «lykkes»

Finne rette tidspunkt

Doktorgraden hennes handler om helse og velferd hos ku og kalv, og i prosjektet skal Sørby se spesielt på hvilken måte det er mest hensiktsmessig å skille dem, og på langtidseffekter av diing, som dyrehelse og fertilitet.

– Vi vet blant annet at kviger som har diet en periode produserer mer melk når de skal gi melk selv, det vi kaller laktasjon. Men vi vet også at kalvens utvikling får seg en knekk når den blir separert fra moren, derfor skal vi prøve å finne ut om det er best at atskillelsen skjer tidlig og gradvis i løpet av fire uker, eller om det er bedre med raskere separasjon etter åtte uker. Vi skal se på hva som er best for kalven både med tanke på atferd og stress, sier Sørby.

MORSOMSORG:

- Med utgangspunkt i dette prosjektet skal vi utvikle et system for å registrere morsatferd med tanke på framtidig seleksjon for morsegenskaper. Hensikten er å finne løsninger for økonomisk bærekraftig dyrevelferd i landbruket, sier Johanne Sørby. Foto: Privat

Smart løsning

Den spesielle bingeløsningen blir kalt SmartCalfCare. Veterinærinstituttet beskriver at opplegget består av en smartport, melke- og kraftfôrautomat og fleksible grunder som kan plasseres der det passer i et moderne løsdriftsfjøs. Tilgangen styres av kuas transponder i øremerket, slik kan kua få adgang til

bingen hvor kalven oppholder seg. «Bonden kan dermed bestemme at f.eks. en ung kalv kan få besøk av mor flere ganger daglig mens en eldre kalv kun får besøk etter kveldsmelking. Etter besøket går kua ut til flokken sin igjen. Hver kalv får individuell tilgang på kraftfôr og melk, slik at kalven lærer å ta til seg næring på egen hånd».

– Forbrukerne bestemmer

Prosjektet er drevet fram av forbrukernes krav om bedre dyrevelferd. Dyrevernalliansen har bidratt økonomisk til et av pilotprosjektene.

– Det er forbrukerne som bestemmer, og det kommer til å komme stadig høyere krav til dyrevelferd. Stadig flere bønder ønsker også å la ku og kalv få være sammen noen uker etter kalving. Vi skal prøve å finne ut om det er mulig, sier Sørby.

KOSEKROKEN: - Morsatferden er veldig menneskelig. Man ser tydelig hvor glad kua er for å få være med kalven sin. Det er tydelig at de har følelser, sier Johanne Sørby. Foto: Privat

– **Bedre kognitiv utvikling**

Hun gir flere eksempler på positive effekter av at kalver og kuer får opprettholde kontakten den første tiden etter fødsel. Hun forteller at kalver som får die drikker cirka 15 liter i døgnet. Det er nesten dobbelt så mye som hvis de blir holdt atskilt fra moren fra fødselen av. De vokser veldig fort, blir mer robuste og får god helse.

– Kalver som får die får også en bedre kognitiv utvikling. De lærer mye av å være sammen med moren og andre voksne dyr, og det forenkler prosessen når de skal flytte inn i løsdriftsfjøset. Vi vet også at kuer som får ha kalver til diing har mindre jurbetennelse, sier Sørby.

– **Kalvene er ganske ubeskyttet**

– Med så mange fordeler, hvorfor er det ikke flere gårdbrukere som lar ku og kalv gå sammen da?

– Det er en del som driver med det, men det er ofte en del praktiske ting som må på plass. Kalvene er ganske ubeskyttet i et løsdriftsfjøs. Det er ikke alle kuer som er like greie med nykommere, derfor ser vi på muligheter for å utvikle bingen kalvene oppholder seg i, sier Sørby.

Data fra 35 gårder

Eter hvert kan det bli aktuelt å involvere bønder fra vårt distrikt som lar kalvene gå sammen med moren den første tiden. Sørby forteller at forskerne skal hente ut data fra 35 gårder over hele landet.

– Men vi har ikke bestemt hvem som skal med ennå, sier hun.

– Kuer har mye personlighet

Sørby forteller at atferd er en viktig faktor i avlsarbeidet. Hun mener kuer generelt blir snillere og snillere. Hun har vært opptatt av dyr hele livet.

– Jeg vokste opp på et småbruk hvor vi hadde smådyr, mink og hest, og har alltid hatt en stor kjærlighet til dyr. Jeg begynte tidlig å jobbe i fjøs hos andre, og synes kua er det kuleste dyret av alle. Kuene tåler så mye, de er robuste og har mye personlighet, sier Sørby. Hun tenker seg om litt før hun legger til:

– Og så liker jeg bønder veldig godt, de er så reale. Jeg ønsker å bidra til at vi skal ha en bærekraftig landbruk for melkeprodusentene, samtidig som man ivaretar dyrevelferden.

Kuvettregler

De siste årene har turgåere blitt skremt eller angrepet av kuer. Derfor har og bonde og friluftsansjoner laget kuvettregler.

Ikke gå bort til kalven. Kua kan gå til angrep for å beskytte den.

Hunder bør ikke tas med til beitende dyr.

Kyr er nysgjerrige. Blir kuflokken pågående, legg ned det du har i hendene og trekk deg unna.

Hvis du åpner ei grind, lukk den igjen også.

Hold avstand til dyra og gå utenom flokken.

Ikke gå mellom dyra. Kyr kan bli pågående og skape uønskede situasjoner.